

Брюксел, 12 ноември 2025 г.
(OR. en)

14905/25

Междуинституционално досие:
2022/0299(NLE)

SOC 727
EMPL 485
ECOFIN 1459

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Основни послания на Комитета за социална закрила относно изпълнението на препоръката на Съвета относно адекватен минимален доход, гарантиращ активно приобщаване във всички държави – членки на ЕС – Одобряване

Приложено се изпращат на делегациите основните послания на Комитета за социална закрила относно изпълнението на препоръката на Съвета относно адекватен минимален доход, гарантиращ активно приобщаване във всички държави – членки на ЕС, която трябва да бъде одобрена от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на заседанието му на 1 декември 2025 г.

Пълният доклад за минималния доход за 2025 г., изготвен съвместно от Комитета за социална закрила и Европейската комисия, и анализът по държави се съдържат съответно в док. 14905/25 ADD 1 и док. 14905/25 ADD 2.

Доклад за минималния доход за 2025 г.

Преглед на изпълнението на препоръката на Съвета от 2023 г. относно адекватен минимален доход, гарантиращ активно приобщаване във всички държави – членки на ЕС

Съвместен доклад, изготвен от Комитета за социална закрила и Европейската комисия, Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“

Основни послания

1. **След кризата, свързана с разходите за живот, бедността продължава да буди сериозна загриженост сред много европейци.** Според проучване на Евробарометър от 2025 г. 84 % от европейците са загрижени, че в страната им твърде малко хора успяват да избегнат бедността¹. Бедността накърнява човешкото достойнство. Преодоляването на бедността е не само етичен и социален императив. Подкрепата за социалното сближаване също е от съществено значение, за да се гарантира доверието в политическите институции и да се повиши устойчивостта на нашите общества. Това е и икономически интелигентен подход, тъй като наличието на висококвалифицирана работна сила укрепва нашата конкурентоспособност. Освен това бедността си има цена. Например неравностойното социално-икономическо положение в детска възраст струва на обществата еквивалента на 3,4 % от БВП годишно².
2. **Препоръката на Съвета от 2023 г. относно адекватен минимален доход, гарантиращ активно приобщаване, представлява крайъгълен камък за преодоляване на бедността и социалното изключване в ЕС.** С тази препоръка държавите членки постигнаха съгласие по общи ключови компоненти за успешни политики относно минималния доход с цел съвместно да допринесат за намаляване на бедността в ЕС. Те изтъкнаха отново предимствата на подхода на активно приобщаване, съчетаващ подпомагане на доходите, приобщаващи политики за пазара на труда и достъп до услуги. Освен това, за да се гарантира достоен живот на всички етапи от живота, те определят обща амбиция за постепенно постигане до 2030 г. на адекватно равнище на подпомагане на доходите. Тя следва да подкрепя социалното сближаване във възходяща посока.

¹ Специално проучване на Евробарометър № 559, Investing In Fairness (Инвестиране в справедливост), 2025 г.

² ОИСП, The economic costs of childhood socio-economic disadvantage in European OECD countries (Икономическата цена на неравностойното социално-икономическо положение в детска възраст в европейските държави от ОИСП), 2022 г.

3. **Въпреки че редица държави членки започнаха да изпълняват препоръката и постигнаха напредък**, в някои случаи с подкрепата на Механизма за възстановяване и устойчивост и Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), **на този етап нито една от схемите за минимален доход на държавите членки не е в пълно съответствие с разпоредбите на препоръката**. Освен това, въпреки че повечето национални реформи следват насоките, заложи в препоръката, в някои случаи държавите членки се отклоняват от принципите на препоръката.
4. **В препоръката се определят няколко подхода за гарантиране на адекватност, но повечето държави членки трябва да увеличат усилията си за подобряване на адекватността**. Позоваването на прага на риска от изпадане в бедност е един от подходите, очертани в препоръката. Средно през 2023 г. разполагаемият доход на несемейните лица, получаващи (поне) минимален доход, достига 33,8% от медианния разполагаем доход, докато прагът на риска от изпадане в бедност е 60% от медианния разполагаем доход. Тази стойност е 37,9% от медианния разполагаем доход за двойки с две деца. Все още около една четвърт от държавите членки не разполагат с ясна методология за определяне на равнището на подпомагане на доходите, а една трета не предвиждат редовна актуализация или индексация. Усилията за подобряване на методологията и редовното ѝ индексация или актуализация следва да бъдат засилени, за да се гарантира адекватност.
5. **Да се гарантира, че нуждаещите се имат право на обезщетения, също е от ключово значение, тъй като продължават да съществуват пропуски в покритието**. През 2023 г. средно в ЕС 16,8% от бедното население в домакинства с много нисък интензитет на икономическа активност не е получавало никакви социални помощи. Въпреки че всички държави членки имат до голяма степен прозрачни критерии за допустимост, те се различават по-специално по отношение на пребиваването, възрастта и установяването на имущественото състояние и активите. Това показва силна, а понякога дори нарастваща хетерогенност при определянето на нуждаещото се население.

6. **Във всички държави членки има голямо неусвояване на обезщетения за минимален доход, което намалява ефективността на схемите за минимален доход.** Количественото определяне на степента на неусвояване обаче е трудно, тъй като няма единен валидиран подход за оценката ѝ. Много малко държави членки правят редовна оценка на степента на неусвояване. Оценките варират от 20% до 50% в зависимост от държавите членки. Редица държави членки прилагат мерки за справяне с различните причини за неусвояване, по-специално чрез опростяване и цифровизиране на процедурите за кандидатстване, улесняване на достъпа до информация (онлайн и офлайн), събиране на данни от различни органи във всеобхватна информационна система и достигане до потенциалните бенефициери. Въпреки това обхватът на тези инициативи трябва да бъде разширен, за да се противодейства по-цялостно на случаите на неусвояване.
7. **Държавите членки продължават усилията си за насърчаване на приобщаващи пазари на труда, включително като засилват усилията си за осигуряване на висококвалифицирана работна сила в условията на намаляващо население в трудоспособна възраст.** Бяха предложени реформи за засилване на ролята на обезщетенията за минимален доход в подкрепа на получателите, така че да участват в мерки на активната политика по заетостта и активно да търсят работа. За тази цел няколко държави членки разшириха обхвата на мерките за активизиране, като същевременно затегнаха критериите за активизиране. Това следва да бъде придружено от по-ефективни активни политики по заетостта, насочени към получателите на минимални доходи, като се предоставя персонализирана подкрепа и устойчиви резултати по отношение на заетостта. Важно е създателите на политики да разберат първопричините за неактивността, за да адаптират активните политики по заетостта и да се справят с предизвикателствата пред лицата в уязвимо положение. Необходимо е внимателно наблюдение на въздействието на по-строгите критерии за активизиране, за да се гарантира, че те не водят до бедност или социално изключване.

8. **Финансовите стимули за насърчаване на работата са включени в схемите за минимален доход в държавите членки, но все още има пропуски в капацитета на схемите за подпомагане на доходите на бенефициерите, когато те започват работа.** В някои държави увеличаването на работното време невинаги води до увеличаване на разполагаемия доход. Освен това нефинансови фактори като наличието на обучение на работното място и качествените възможности за работа са от решаващо значение за улесняване на приобщаването към пазара на труда. Успешният преход към заетост изисква постепенно премахване на правото на обезщетения, наред с предоставянето както на финансови, така и на нефинансови стимули.
9. **Няколко държави членки демонстрираха твърд ангажимент за улесняване на достъпа до услуги за подпомагане и основни услуги.** Въпреки че бяха одобрени много реформи, в някои държави някои услуги може да не са лесно достъпни за получателите на минимални доходи поради пречки като наличност, финансова достъпност или нисък оперативен капацитет. Продължават да съществуват значителни пропуски в области като достъпа до грижи за деца, здравеопазване, жилищно настаняване и свързаност с интернет. Освен това в много държави членки липсват стандарти за качеството на услугите.
10. **Плановите за социално приобщаване обикновено се разработват след извършване на индивидуални оценки на нуждите, за да се осигури подходяща комбинация от социални и активни услуги на пазара на труда.** Докато около половината от държавите членки са въвели специални планове за социално приобщаване за получателите на минимални доходи, само шест държави – в съответствие с препоръката на Съвета – разполагат с правни разпоредби за предоставянето на тези планове в срок от три месеца. Действителното покритие на бенефициерите от плановите остава относително ниско.

11. **Силните схеми за минимален доход се нуждаят от ефективни, основани на участието и всеобхватни процеси на управление.** Те изискват достатъчен оперативен капацитет, сътрудничество и участие на заинтересованите страни на различните етапи от изпълнението на политиката, както и създаване на стабилни механизми за мониторинг и оценка. Структурата на схемите за минимален доход се различава в отделните държави членки поради националните традиции. Стабилните механизми за управление могат да спомогнат за предотвратяване на разпокъсаността, припокриването и пропуските, като по този начин се гарантира, че нуждите на най-уязвимите се покриват ефективно, независимо от цялостната структура на системите за обезщетения.
12. **С оглед на тези елементи Комитетът за социална закрила (КСЗ) счита, че ще са необходими допълнителни усилия за преодоляване на пропуските, установени в първия съвместен доклад на Комисията и КСЗ относно изпълнението на препоръката.** Това ще допринесе за усилията за преодоляване на бедността и за постигане на целта на ЕС за намаляване на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, с най-малко 15 милиона до 2030 г. По този начин ще се спомогне за подобряване на устойчивостта на нашите общества и конкурентоспособността на нашите икономики. За да допринесат за тези усилия, Комисията и КСЗ ще продължат да подкрепят и наблюдават политиките на държавите членки, по-специално чрез публикуване на нов доклад през 2028 г., чрез непрекъснато подобряване на рамката за сравнителен анализ на минималните доходи и улесняване на взаимното обучение в рамките на КСЗ и неговите работни групи (като Европейската мрежа за минималните доходи, MINET). Освен това в предстоящата първа по рода си стратегия на ЕС за борба с бедността ще бъдат предложени конкретни инициативи в подкрепа на подновения ангажимент за борба с бедността в ЕС.
-